

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A helyszíni bírság kiszabásának szabályai a szabálysértési eljárásban, a helyszíni bírságot kiszabó nyomtatvány hatályon kívül helyezésének jellemző okai

Szerzők: dr. Faix Nikoletta - dr. Acsádi Tímea

Szabálysértés elkövetése esetén helye van helyszíni bírság kiszabásának, a szabálysértést elismerő eljárás alá vont személlyel szemben. A helyszíni bírság mértéke általában „szabad megállapodás” tárgya, ahol a kiszabó szerv munkatársa előre tájékoztatja az elkövetőt a bírság összegéről és arról, hogy amennyiben ezt nem fogadja el, szabálysértési feljelentést tesz ellene. A 64/2012. (IV.02.) Korm. rendeletben meghatározott közlekedési szabálysértések esetén a szabálysértési hatóság eljáró tagjának nincs mérlegelési lehetősége, ebben az esetben a kormányrendeletben meghatározott összeget kell kiszabnia.

Általános szabályok¹

A helyszíni bírság összege 5.000,- forinttól 50.000,- forintig terjedhet. Az elkövetőt a helyszíni bírság kiszabásának jogkövetkezményeire figyelmeztetni kell, aki ezt követően aláírásával tudomásul veszi a helyszíni bírságot, mely ellen így nincs helye jogorvoslatnak.

A kiszabott helyszíni bírság a helyszínen megfizethető, amennyiben rendelkezésre áll a hatóság által rendszeresített elektronikus eszköz (kézpénz-kímélő fizetési mód). Ha ezen eszköz a helyszínen nem áll rendelkezésre az elkövető a kiszabott helyszíni bírságot a részére átadott csekkszelvényen, vagy banki átutalással 30 napon belül köteles teljesíteni. Banki átutalás esetén a közlemény rovatban fel kell tüntetni a kiszabó szerv nevét, és a helyszíni bírságot kiszabó nyomtatvány sorszámát. Ennek hiányában a befizetett bírságösszeg nem azonosítható.

A helyszíni bírság kiszabására jogosultak köre

A jogalkotó pontosan meghatározza a helyszíni bírság kiszabására jogosultak körét. Bármely szabálysértés miatt kiszabhat helyszíni bírságot a rendőrség, elzárással is sújtható szabálysértés miatt csak a rendőrség szabhat ki helyszíni bírságot. Törvényben meghatározott esetben helyszíni bírság kiszabására jogosult a járási hivatal arra felhatalmazott ügyintézője, a NAV feladat- és hatáskörrel rendelkező szerve, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv arra felhatalmazott ügyintézője, a közlekedési hatóság ügyintézője, a közterület-felügyelő, a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr, az erdészeti hatóság arra felhatalmazott tagja, a halászati őr és a mezőőr. A természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr, az erdészeti hatóság arra felhatalmazott tagja, a halászati őr és a mezőőr esetén feltétel, hogy a helyszíni bírságot kiszabó személy a közigazgatási szerv alkalmazottja vagy önkormányzati köztisztviselő, közalkalmazott vagy köztisztviselő legyen.

Formai és tartalmi követelmények²

¹ a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény

² a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény végrehajtásával kapcsolatos rendelkezésekről, valamint ahhoz kapcsolódó egyes rendeletek módosításáról szóló 22/2012. (IV.13.) BM rendelet

A helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv vagy személy a helyszíni bírság kiszabására szolgáló nyomtatványt három példányban tölti ki. Az eredeti marad a szabályértési iratok között, a másolatot kapja az elkövető és a tőpéldány a nyomtatványtömbben marad. Az eredeti- és a tőpéldányt a szabálysértési helyszíni bírság kiszabására jogosult hatóság kettő évig megőrzi.

A szabad mérlegeléssel megállapított helyszíni bírság összegénél egy megkötést tartalmaz a hatályos jogszabály, a kiszabott összegnek oszthatónak kell lennie 1000 forinttal.

Az elkövető személyazonosságát a személyazonosításra alkalmas igazolványból kell megállapítani a helyszíni bírság kiszabását megelőzően.

A helyszíni bírságoláshoz használt nyomtatvány és csekk sorszámmal ellátott okirat, melynek kötelező tartalmi elemei vannak. A nyomtatványnak tartalmaznia kell az elkövető családi és utónevét, születési helyét és idejét, anyja nevét, lakóhelyét, valamint állampolgárságát. Kötelezően tartalmaznia kell a személyazonosító okmány számát vagy a vezetői engedély számát. Amennyiben az elkövetett szabályértést a KRESZ szabályok megszegésével valósították meg, a vezetői engedély számát rögzíteni kell. Fontos tartalmi elem az elkövetés helyének és idejének rögzítése, a cselekmény leírása és a szabálysértés megnevezése. Amennyiben a nyomtatvány csak a szabálysértés megnevezését tartalmazza, az a bírságolás jogszerűségét aggályossá teszi. Ha a nyomtatvány a tényállást nem tartalmazza, nem állapítható meg, hogy az elkövetett cselekmény szabálysértés. Amennyiben a szabálysértést a közlekedési szabályok megszegésével, engedélyhez kötött gépjármű vezetésével kapcsolatosan követték el, a nyomtatványnak tartalmaznia kell a gépjármű forgalmi rendszámát, az elkövető közlekedési előéleti pont számát, valamint annak a KRESZ szabálynak a megjelölését, amely a szabálysértés elkövetésének alapja volt. Rendelkezni kell a kiszabott helyszíni bírság összegéről és ezt fel kell vezetni a nyomtatványra. Kötelező tartalmi elem a kiszabó szerv nevének megjelölése, azonban az intézkedő személy vonatkozásában elegendő vagy a nevének, vagy az azonosító számának megjelölése.

Fiatalkorú elkövető esetén a fentiekben leírtakon túl rögzíteni kell azt a tényt, hogy a fiatalkorú elkövető a helyszíni bírság megfizetését vállalja, a helyszíni bírság kiszabására szolgáló nyomtatványt a fiatalkorú elkövető törvényes képviselőjének is alá kell írnia. A nyomtatvány kitöltését megelőzően a fiatalkorú elkövetőt tájékoztatni kell arról, hogy vele szemben helyszíni bírság csak abban az esetben szabható ki, ha annak megfizetését vállalja.

A helyszíni bírság kiszabására használt nyomtatvány hátoldala tartalmazza a tájékoztatást a végrehajtás szabályairól. A meg nem fizetett helyszíni bírságot 5000 forintonként 6 óra közérdekű munkával lehet megváltani, mely érdekében a bírság megfizetésére nyitva álló határidő leteltét követő 3 napon belül lehet jelentkezni az állami foglalkoztatási szervnél, vagyis a munkaügyi központnál. Amennyiben az elkövető a bírságot nem fizeti meg és azt közérdekű munkával sem

váltja meg, az illetékes bíróság a kiszabott bírságot 5000 forintonként 1 nap szabálysértési elzárásra változtatja át.

Amennyiben a helyszíni bírság kiszabására a gépjárművezető távollétében került sor, a helyszíni bírság kiszabásáról szóló tájékoztatást a szélvédőn, vagy ha ez nem lehetséges, akkor jól látható helyen kell elhelyezni. A gépjárművezető távollétében kiszabott helyszíni bírság tájékoztatása tartalmazza a kiszabó szerv megnevezését, székhelyét és telefonszámát, az intézkedés időpontját, helyszínét és a gépjármű rendszámát. A tájékoztatásnak tartalmaznia kell, a szabálysértés megjelölését és a rövid történeti tényállást, a helyszíni bírság kiszabására jogosult személy aláírását és azonosító számát. Amennyiben a helyszíni bírság kiszabására a gépjárművezető távollétében kerül sor, és azt az eljárás alá vont személy nem veszi tudomásul, vagy a rendelkezésre álló határidőn belül a helyszíni bírságot nem fizeti meg, a szabálysértési eljárást az egyébként irányadó szabályok szerint kell lefolytatni. Az elkövető ezen magatartását úgy kell tekinteni, hogy vitatja a helyszíni bírság kiszabását, így feljelentés alapján kell a szabálysértési eljárást megindítani ellene.

Az egyes közlekedési szabálysértések miatt alkalmazandó kötelező mértékű bírságok³

A 63/2012. (IV.02.) Kormányrendelet kilenc melléklete sorolja fel azokat a KRESZ szabályszegéseket, amelyek esetén a jogalkotó kivette a szabálysértési hatóság kezéből a mérlegelés lehetőségét és fixen rögzítette a kötelezően kiszabható helyszíni bírság mértékét. Az 1.-5. mellékletek tartalmazzák azokat a kiemelt közlekedési szabálysértéseket (Szabs. tv. XXVII. fejezet), és a hozzájuk tartozó KRESZ szabályokat, melyek megvalósítása esetén a kötelező mértékű bírságot kell kiszabni, amennyiben a szabálysértési hatóság megítélése alapján a Szabs. tv. szerinti helyszíni bírság kiszabása indokolt. A 6.-9. mellékletekben sorolja fel a jogalkotó azokat a KRESZ szabályszegések által megvalósított közlekedéssel kapcsolatos egyéb szabálysértéseket (Szabs. tv. XVIII. fejezet), melyek esetén kötelező mértékű bírságot kell kiszabni.

A kormányrendeletben meghatározott kötelező mértékű bírság összegétől eltérni nem lehet, azonban a figyelmeztetés intézkedés alkalmazása mint lehetőség áll az intézkedő szabálysértési hatóság tagjának rendelkezésére, amennyiben a jogszabály által meghatározott kötelező mértékű bírság összegét eltúlzottnak találja.

A kiemelt közlekedési szabálysértések közül - meghatározott KRESZ szabályok megszegése esetén - az ittas vezetés, az elsőbbség és az előzés szabályainak megsértése, engedély nélküli vezetés, érvénytelen hatósági engedéllyel vagy jelzéssel való közlekedés, valamint megkülönböztető jelzést adó készülékkel kapcsolatos szabálysértések esetén alkalmazandó a kötelező mértékű bírság kiszabása. A közlekedéssel kapcsolatos egyéb szabálysértések közül - meghatározott KRESZ szabályok megszegése esetén - közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése, közúti

³ az egyes közlekedési szabálysértések miatt alkalmazandó szabálysértési pénzbírság, illetve helyszíni bírság kötelező mértékéről, valamint a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvénnyel összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 63/2012. (IV.02.) Korm. rendelet

közlekedési igazgatási szabályok megsértése, víziközlekedési szabályok megsértése, valamint szmogriadó szabályainak mozgó légszennyező forrásokkal való megsértése szabálysértések esetén alkalmazandó a kötelező mértékű bírság kiszabása.

Az alkalmazandó kötelező mértékű bírság mértéke az adott szabálysértéseken belül a megszegett KRESZ szabályokhoz igazodik. Meghatározza a kötelező mértéket helyszíni bírság, valamint pénzbírság kiszabása esetén, a helyszíni bírság összegének duplája a pénzbírság mértéke.

Az ismételt elkövetés szabályai⁴

Ismételt elkövetés esetén a kiszabható helyszíni bírság felső határa megemelkedik, ilyen esetekben 70.000,- forintig terjedhet a helyszíni bírság mértéke.

Ismételt elkövetésnek számít, ha az elkövetőt hat hónapon belül jogerősen felelősségre vonták, azonban az elkövetővel szemben kiszabott helyszíni bírság ebben az esetben nem vehető figyelembe.

Amennyiben az elkövető hat hónapon belül második alkalommal követ el közlekedési szabálysértést, kötelező mértékű szabálysértés esetén az ahhoz rendelt kötelező mértékű helyszíni bírság kétszeresét kell kiszabni, de a kiszabott helyszíni bírság mértéke a 70.000,- forintot így sem haladhatja meg. A hat hónapon belül harmadik alkalommal elkövetett cselekmény esetén a kötelező mértékű helyszíni bírsággal sújtandó szabálysértések elkövetése esetén az ahhoz rendelt kötelező mértékű helyszíni bírság háromszorosát kell kiszabni, ami a 70.000,- forintot nem haladja meg.

A helyszíni bírság kiszabására rendszeresített nyomtatványon jelölni kell, hogy a helyszíni bírság mértéke az ismételt elkövetés miatt tér el a kormányrendeletben meghatározott kötelező mértéktől. Ennek megjelölése nem olyan hiányosság, amely hatályon kívül helyezést vonna maga után, tekintettel arra, hogy a szabálysértési nyilvántartási rendszer adatai alapján egyszerűen ellenőrizhető a magasabb összegű helyszíni bírság kiszabásának jogalapja.

Halmazati büntetés kötelező mértékű helyszíni bírság esetén⁵

Halmazati büntetésről akkor beszélünk, ha egy eljárásban több szabálysértést bírál el a szabálysértési hatóság. Ha kötelező mértékű helyszíni bírsággal sújtandó több szabálysértés elbírálására kerül sor, az elkövetett szabálysértésekhez rendelt kötelező helyszíni bírságok közül a legmagasabb bírságot kell kiszabni.

⁴ a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény

⁵ a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény

Amennyiben kötelező mértékű helyszíni bírsággal sújtandó szabálysértést és más szabálysértést bírálnak el egy eljárásban, a kiszabható helyszíni bírság nem lehet kevesebb a kötelező mértékű helyszíni bírság összegénél, de nem haladhatja meg az ötvenezer forintot, ismételt elkövetés esetén a hetvenezer forintot.

A helyszíni bírság hivatalból vagy kérelemre történő felülvizsgálata⁶

A jogalkotó lehetőséget biztosít a helyszíni bírságot kiszabó nyomtatvány felülvizsgálatára. Amennyiben az helyszíni bírságot kiszabó szerv vagy személy észleli, hogy a kiszabott helyszíni bírság jogszabályt sért, hivatalból eljárva a helyszíni bírságot módosítja vagy visszavonja. A döntést közölni kell azzal, akivel szemben a helyszíni bírságot kiszabták.

Az elkövető a helyszíni bírság kiszabásától számított 30 napon belül kérheti, hogy a kiszabó szerv a döntését vizsgálja felül, ha utóbb észleli, hogy a döntés jogszabályt sért. Ha a kiszabó szerv azt állapítja meg, hogy a döntés jogszabályt sért, akkor a döntését módosítja vagy visszavonja, ezen döntéséről az elkövetőt értesíti. Ha azt állapítja meg a szabálysértési hatóság, hogy nem áll fenn a módosítás vagy visszavonás lehetősége, akkor ezen döntéséről értesíti az elkövetőt. Amennyiben a felülvizsgálat az elkövető jelzése alapján indul a szabálysértési hatóságnak 15 napja van a felülvizsgálatra és az elkövető értesítésére.

Felülvizsgálatra egy ízben, a döntés közlésétől számított hat hónapon belül - kivéve az Alkotmánybíróság határozata alapján indított eljárást - van helye, ha a döntés jogszabályt sért. A jogszabálysértés kereteit a jogalkotó pontosan meghatározza, így például, ha az elkövetett cselekmény nem szabálysértés, azt nem az elkövető követte el, olyan intézkedést vagy büntetést alkalmaztak, amely az elkövetés idején még nem volt alkalmazható, ha a fiatalokorra vonatkozó különös szabályokat nem tartották be, vagy a kötelező mértékű helyszíni bírságra vonatkozó szabályokat nem tartották be.

A végrehajtás szabályai⁷

Amennyiben az elkövető a törvényi határidőn belül a kiszabott helyszíni bírságot nem fizette meg, valamint nem jelentkezett az állami foglalkoztatási szervnél (munkaügyi központnál), hogy a helyszíni bírságot közérdekű munkával megváltsa, azt szabálysértési elzárásra kell átváltoztatni úgy, hogy 5.000,- forintként egy nap szabálysértési elzárást kell megállapítani.

A jogszabály az önkéntes teljesítésre nyitvaálló határidőt (30 nap) követően 3 munkanapot biztosít az elkövetőnek, hogy a munkaügyi kirendeltségen jelentkezzen. A jelentkezést követően be kell mutatni a foglalkoztathatósági szakvéleményt, melyet önköltséges alapon köteles beszerezni az

⁶ a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény

⁷ a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény

elkövető. Amennyiben a foglalkoztathatósági szakvéleményt határidőn belül nem mutatja be a munkaügyi kirendeltségen, a végrehajtást tovább kell folytatni. A foglalkoztathatósági szakvélemény bemutatását követően a munkaügyi kirendeltség kijelöli a munkahelyet.

Ha az elkövető a helyszíni bírságot nem fizeti meg törvényi határidőn belül és nem jelentkezik a munkaügyi kirendeltségen, hogy a helyszíni bírságot közérdekű munkával megváltsa a végrehajtási eljárást lefolytató szabálysértési hatóság a szabálysértési iratokat megküldi az illetékes bíróságnak és indítványozza, hogy a kiszabott helyszíni bírságot vagy annak hátra levő részét szabálysértési elzárásra változtassa át.

A bíróság az indítvány beérkezését követő öt napon belül tájékoztatja az elkövetőt az indítvány tényéről, valamint arról, hogy az ügyben 8 napon belül tárgyalás tartását kérheti. A tájékoztatás tartalmazza a szabálysértési elzárásra történő átváltoztatást kizáró okok felsorolását, továbbá azt, hogy amennyiben ilyen ok áll fenn az elkövetővel szemben, arról 8 napon belül tájékoztassa a bíróságot.

Ha a bíróság a szabálysértési iratok alapján megállapítja, hogy az elkövető vagy helyette más a helyszíni bírságot megfizette, továbbá ha az elkövető a helyszíni bírságot közérdekű munkával megváltotta a szabálysértési elzárásra történő átváltoztatást mellőzi.

Amennyiben az elkövető igazolja, hogy a közérdekű munka teljesítését megkezdte, a bíróság a szabálysértési hatóságot a végrehajtási eljárás folytatására utasítja, hiszen a szabálysértési hatóság indítványa a helyszíni bírság szabálysértési elzárásra történő átváltoztatására idő előtti, tekintettel arra, hogy annak közérdekű munkával történő megváltása még folyamatban van.

Ha az eljárás alá vont személy szabálysértési elzárásra történő átváltoztatást kizáró ok fennállására hivatkozik, a bíróság végzésével a végrehajtási eljárás folytatására utasítja a szabálysértési hatóságot, aki köteles vizsgálni a kizáró fennállását.

Az illetékes bíróság megvizsgálja a helyszíni bírságot kiszabó nyomtatvány szabályszerűségét és a helyszíni bírságot szabálysértési elzárásra változtatja át. Amennyiben a helyszíni bírság törvényessége aggályos hatályon kívül helyezi.

A helyszíni bírság hatályon kívül helyezésének legjellemzőbb okai

Ha az elkövető a kiszabott helyszíni bírságot törvényes határidőn belül nem fizeti meg és azt közérdekű munkával sem váltja meg, a helyszíni bírságot szabálysértési elzárásra kell átváltoztatni. A végrehajtási eljárást lefolytató szabálysértési hatóság az szabálysértési iratokat megküldi az illetékes bíróságnak és indítványozza a kiszabott és meg nem fizetett helyszíni bírság elzárásra történő átváltoztatását. A bíróság a helyszíni bírság átváltoztatását megelőzően megvizsgálja a

döntés törvényességét, és amennyiben az alapeljárásban vagy a végrehajtási eljárásban törvénysértés merült fel a helyszíni bírságot hatályon kívül helyezi. A hatályon kívül helyezési okon sokfélék lehetnek, azonban vannak olyan jogszabálysértések, melyek abszolút hatályon kívül helyezési okként szolgálnak.

Okmányazonosító hiánya

A helyszíni bírság kiszabását megelőzően meg kell állapítani az elkövető személyazonosságát. Optimális esetben ez az elkövető személyazonosító okmánya vagy vezetői engedélye alapján történik. Amennyiben az elkövető a természetes személyi azonosító adatait bemondás alapján ellenőrzi a rendőrkapitányság, a személyazonosító okmány számát megállapíthatja a lekérdezett adatok alapján.

A személyazonosító okmány száma kötelező tartalmi kellék, így annak hiányában a helyszíni bírság kiszabására szolgáló nyomtatvány törvényessége aggályos.

Tényállás hiánya

A helyszíni bírság kiszabására szolgáló nyomtatványnak tartalmazni a kell a cselekmény rövid leírását és a megvalósított szabálysértés megnevezését. Erre tekintettel nem elegendő az elkövetett szabálysértés megnevezése, hiszen így nem állapítható meg hogy az elkövető mely cselekményével mely szabályokat szegte meg. Továbbá nem állapítható meg az sem, hogy az elkövető cselekménye, a szabályok megszegése alkalmas szabálysértés megállapítására.

Amennyiben a helyszíni bírság kiszabására szolgáló nyomtatvány nem tartalmazza a cselekmény pontos leírását, akkor a helyszíni bírságot kiszabó nyomtatvány törvényessége aggályos. Példa lehet erre az esetre, ha a szabálysértési hatóság köztisztasági szabálysértés miatt szab ki helyszíni bírságot. Amennyiben a nyomtatvány csak a szabálysértés megnevezését tartalmazza, nem állapítható meg, hogy az valóban a szabálysértési eljárás alá tartozó szabályszegés vagy sem. Háztartási hulladék közterületen történő elhelyezésével az elkövető megvalósítja a köztisztasági szabálysértés, azonban építési hulladék - legyen az bármennyire kevés is - közterületen történő elhelyezésével olyan cselekményt valósít meg, mely közigazgatási bírság kiszabását teszi lehetővé. Ezért pusztán a szemetelés mint történeti tényállás nem elegendő.

Helytelen javítás

Amennyiben a helyszíni bírság kiszabására szolgáló nyomtatványon elírás történ, annak javítását törvényes kell megoldani. Ennek lehetősége, hogy a helyszínen mindkét fél, a kiszabó szerv képviselője és az elkövető is aláírásával igazolja a javítás hitelességét. Ha a javítás nem a megfelelő

módon történik vagy esetleg ceruzával, akkor a bíróság aggálytalanul nem tudja megállapítani a helyszíni bírság kiszabásának törvényességét.

Különböző íróeszközök használata

Előfordul, hogy egy helyszíni bírságot kiszabó nyomtatvány különböző íróeszközökkel kerül kitöltésre. Ez önmagában még nem jelenti egy eljárás törvénytelenességét. Természetesen előfordulhat, hogy egy nyomtatvány kitöltése közben kifogy a tollból a tinta, azonban ennek látható nyomai vannak. Ha az eltérő tinta csak a nyomtatvány egy bizonyos részén látható, mely logikailag nem az utolsó rovat, melyet az eljáró szabálysértési hatóság tagja kitölt, az megkérdőjelezi a helyszíni bírság törvényességét.

Jogforrások:

a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény

a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény végrehajtásával kapcsolatos rendelkezésekről, valamint ahhoz kapcsolódó egyes rendeletek módosításáról szóló 22/2012. (IV.13.) BM rendelet

az egyes közlekedési szabálysértések miatt alkalmazandó szabálysértési pénzbírság, illetve helyszíni bírság kötelező mértékéről, valamint a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvénnyel összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 63/2012. (IV.02.) Korm. rendelet